

Umumî nüfus sayımı hakkında 1/927 numaralı kanun lâiyhası ve Dahiliye ve Adliye encümenleri mazbataları

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı : 6/841

10-IV-1934

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Uumî nüfus sayımı hakkında hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 5-IV-1934 te Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte Yüksek huzurlarına sunulmuştur efendim.

Başvekil
İsmet

Umumî nüfus sayımı kanun lâiyhası esbabı mucibesi

Bir Devletin en mühim unsurunun nüfus olduğu muhakkaktır.

Her nevi iktisadî, ictimai ve siyasî inkişaflarda bu unsurun adet ve vasıfca tekâmülüne bağlıdır

Nüfus işlerinin bu itibarla arzylediği ehemmiyete binaendir ki 1927 senesinde yapılan umumî tahrirle memleketin pek çok senelerdenberi meçhul bulunan nüfus miktarı tesbit olunmuştur O zamandanberi sekiz seneye yakın bir zaman geçmiştir bulunuyor.

Tahrirden sonra nüfusumuzun miktarında vukubulan artmanın derecesini tayine imkân görülemediği, çünkü tahrirden sonra her sene ölen ve doğanların miktarını bilmeğe bugünkü idari teşkilâtın elinde bulunan kayıtlar ve umumî şerait müsait değildir. Bu sebeple, hakkında yekdiğerinden çok farklı tahminler yapılan hali hazır nüfus miktarımızı bilmek için umumî bir sayım ameliyesine ihtiyaç vardır.

Doğum ve ölüm vakayininin hesap suretile nüfus tezayüdünü anlamak kabil olmuş olsaydı bile nüfusun evsaf itibarile olan tahavvülât ve tekâmülâtını öğrenmek için yine tahrir icrasına ihtiyaç vardır. Zira nüfusun sıhhi ve hayati bünyesini ifade eden cins ve yaş terekübâtı, iktisadî bünyesini gösteren meslek itibarile inkısamlar, ictimai vaziyetini gösteren tahsil derecesi hali medenî terekübâtı gibi malûmat ancak umumî bir tahrir ile kabil temindir.

Bu zaruret dolayısiledir ki hali medenî ve nüfus sicillâtı pek muntazam olan ve bu sayede nüfus tahriri yapmaksızın nüfus tezayüdünü takip eden memleketler bile beş veya on senede bir nüfusun bünyesini ve umumî vaziyetini anlamak için büyük masraflar ihtiyarile tahrirler yapmaktadırlar. Bahusus memleketimizin girdiği büyük inkilâp ve inkişaf yolunda nüfus kütleminin evsafca pek seri ve mühim tahavvülâta maruz bulunacağı tabii olduğundan bu tahavvülâtı vazihan müşahede ve tesbit etmek Devletin ve milletin faaliyetini tanzimde çok faydalı olacaktır.

Bundan maada, Devlet vazifesi ile fert mükellefiyetlerinin isabetle takibi için bilinmesi lâzımgelen « millî gelir » in hesabı hususunda Âli İktisat Meclisi tetkikat icra ederek millî gelir şemasını tanzim etmişti. Bu şemanın doldurulabilmesi için lâzımgelen bir çok rakamların hesabı nüfus tahriri neticelerine istinat ettirilmek icap ediyor. Tahrir yapılmadıkça Devletçe ehemmiyetli addedilen millî gelirin hesabı da mümkün olamayacaktır.

Bu ihtiyaç üzerine 1927 umumî nüfus tahriri kanununun esasları dahilinde hazırlanan (Umumî nüfus sayımı) kanunu lâiyhası leffen takdim kılınmıştır.

Dahiliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Dahiliye encümeni
Karar No. 38
Esas No. 1/927

21 - IV - 1934

Yüksek Reisliğe

Umumî nüfus sayımı hakkında hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 5 - IV - 1934 te Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibesile birlikte gönderildiğini bildiren Başvekâletin 10 nisan 1934 tarih ve 6/841 sayılı tezkeresi encümenimize havale buyurulmuş olmakla İstatistik umum müdürü Celâl Beyin de bulunduğu 16 - IV - 1934 tarihindeki toplantımızda okundu ve lâyiha üzerinde görüşüldü.

Bir Devlet için nüfus gidişini ehemmiyetle takip etmek en birinci bir vazife olduğundan bu bapta Hükümetçe serdolunan esbabı mucibeyi tamamen kabul eden encümenimiz lâyihanın aynen kabulüne ve müstaceliyetle müzakeresinin Ulu Heyetten istirhamına karar verilmiştir.

Yüksek Reisliğe arz olunur.

Dahiliye E. R.	R. V.	M. M.	Kâ.
Tekirdağ		Çanakkale	
<i>Cemil</i>		<i>Şükrü</i>	
Aza	Aza	Aza	
Adana	Çorum	Kütahya	
<i>Ali Münif</i>	<i>İ. Kemal</i>	<i>Memet</i>	
Aza	Aza	Aza	
Ordu	Afyon Karahisar	Trabzon	
<i>Ahmet İhsan</i>	<i>İzzet Ulvi</i>	<i>Fatin</i>	
Aza	Aza	Aza	
Giresun	Malatya	Ordu	
<i>A. Münir</i>	<i>Vasıf</i>	<i>İsmail</i>	
Aza			
Zonguldak			
<i>Rifat</i>			

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Adliye encümeni
Karar No. 36
Esas No. 1/927

26 - V - 1934

Yüksek Reisliğe

Umumî nüfus sayımı hakkında hazırlanan kanun lâyihası Adliye encümenine havale edilmiş olmakla Dahiliye encümeninin mazbatasile birlikte İstatistik umum müdür vekili Bey hazır olduğu halde tetkik ve müzakere olundu :

1927 senesinde yapılan nüfus umum sayımının temin ettiği büyük faydalar anlaşılmış olmakla yeniden bu sayımın yapılmasında gerek nüfus miktarı ve gerekse memleketin iktisadî, içtimâî, sınaî ve sair noktalardan vaziyetini göstereceğinden bu bapta Dahiliye encümeninin tasvibi ve hile Hükümetçe beyan ve tafsil kılınan esbabı mucibeye encümenimizce de iştirak olunarak lâyihanın esas itibarile kabulüne ka-

rar verilmiştir.

Lâyiha sayım yapılacağı gün kendilerine vazife verileceklerin bu vazifeyi yapmağa mecburiyetlerini ve sayımdan istihdaf edilen maksadın temini için bu lâyiha ile Dahiliye vekâleti ve İstatistik umum müdürlüğünce tesbit edilecek talimatname hükmünün infazını temin için konulacak tedbirlerin muhafazası zımında lâyihada en büyük mülkiye memurları tarafından para cezası tertip edilmesi lâyihanın istihdaf ettiği maksat itibarile encümenimizce de kabul ve terviç edilmiş ve lâyihada bu husus ile bazı maddelerdeki yazılış şekline müteallik bazı değişiklikler yapılmıştır.

Lâyiha Umumî Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe takdim kılınır.

Aza	Aza	Aza
Çanakkale	Edirne	Konya
Osman Niyazi	H. Hayri	T. Fikret
Aza	Aza	
Kayseri	Antalya	
S. Azmi	Numan	

Ad. En. Reisi	M. M.	Kâtip
Çorum	Kocaeli	Trabzon
Münir	Salâhattin	Raif

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

ADLİYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

Umumî nüfus sayımı hakkında kanun lâyihası

Umumî nüfus sayımı hakkında kanun lâyihası

1 — 1935 senesinde Türkiye Cumhuriyetinde umumî nüfus sayımı yapılacaktır.

MADDE 1 — Hükûmetin teklifi aynen

2 — Nüfus sayımı ameliyesi, İcra Vekilleri Heyeti kararile memleketin zirai, sımai, ticarî faaliyetini hakkında malûmat cemine de teşmil olunabilir.

MADDE 2 — Hükûmetin teklifi aynen

3 — 1934 senesinde memleketin bazı kısımlarında nüfus sayımı tahsisatından tecrübe sayımları icrasına İstatistik umum müdürlüğü mezundur.

MADDE 3 — Hükûmetin teklifi aynen

4 — Halkın cevap vermeğe mecbur olacakları suallerle meskenlere numara konulması gibi nüfus sayımının neticesini temine matuf bütün tedbirler İstatistik umum müdürlüğü ile Dahiliye vekâletince tesbit ve talimatnamelerle tayin olunur.

MADDE 4 — Hükûmetin teklifi aynen

5 — Müddeiumumî, hâkim ve icra memurlarından maada okur yazar her şahıs vali, kaymakam ve nahiye müdürleri tarafından tevdi olunacak sayım memurluğu vazifesini kabul ve icraya mecburdur. Sayım memuru temini için icap ederse bir hafta müddetle mektepler de tatil olunabilir. Ancak, umumî hizmetlerin ve memleketin yüksek iktisat işlerinin bozulmaması için nüfus sayımı memurluğundan istisnası icap edenler, İcra Vekilleri Heyetinin takarrür ettireceği esaslar dahilinde valilerce tayin olunur.

MADDE 5 — Nüfus sayımı işini yapmak üzere memlekette okur, yazar her şahıs vali, kaymakam ve nahiye müdürleri tarafından kendilerine verilecek sayım memurluğu vazifesini kabule ve gösterilecek usuller dairesinde bu işi yapmağa mecburdurlar.

Sayım işlerinin temini için icap ederse bir haftayı geçmemek üzere mektepler tatil olunabilir.

Memleketin asayiş ve inzibatî işleriyle adli takibat yapılabilmesi ve sıhhi ve umumî hizmetlerle yüksek iktisadi işlerin bozulmaması için nüfus sayımı memurluğundan istisnası icap eden hâkim, memur ve sair eşhas İcra Vekilleri Heyetinin kararlaştıracağı esaslar dairesinde valiler tarafından tesbit ve tayin olunur.

6 — 5 inci maddede yazılı vazifeyi kabul et-

MADDE 6 — Sayım memurluğu vazifesini

meyenlerle nüfus sayımı talimatnamelerine mugayir harekette bulunanlardan 5 liradan aŝađı, 25 liradan yukarı ve nüfus sayım memurluğuna tayin edilen bir kimsenin o vazifeyi kabul etmesine mâni olanlardan 10 liradan aŝađı ve 50 liradan yukarı olmamak üzere cezayı naktî alır. Bu cezalar vali ve kaymakamlar tarafından hükmolunur. Hükmün itiraz, temyiz ve müruru zamanı yoktur.

7 — Yukarıki maddede yazılı para cezasını vermeyenler her yüz kuruŝ için müddeiumumî tarafından 24 saat müddetle derhal hapsolunur.

8 — Nüfus sayımı tahsisatı İstatistik umum müdürlüğü bütçesine konulur. Bu tahsisatın tevzi ve sarfı ve ledelicap muvazzaf memurlara da ücret veya masarifi zaruriye olarak itası umum müdürlüğe aittir.

9 — Bu kanun neŝri tarihinden muteberdir.

10 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

7 - IV - 934

Bŝ. V. Ad. V. M. M. V. Da. V.
İsmet Ő. Saracođlu Zekâi Ő. Kaya
Ha. V. Mal. V. Mf. V. Na. V.
Dr. T. Rüŝtü Fuat Hikmet Ali
İk. V. S. İ. M. V. G. İ. V. Zr. V.
M. Celâl Dr. Refik Ali Rana Muhlis

makbul bir mazerete müstenit olmayarak kabul etmeyenlerle sayım işleri hakkındaki talimatname hükmüne mugayir harekette bulunanlardan beş liradan yirmi beş liraya kadar ve sayım memurluğuna tayin olunanları bu vazifeyi kabul etmelerine mâni olanlardan on liradan elli liraya kadar hafif para cezası almır. Bu cezalar sayım yapılan yerin en büyük mülkiye memurları tarafından tertip olunur.

Bu cezalar aleyhinde itiraz ve temyiz olunmaz.

MADDE 7 — Altıncı madde mucibince tertip edilen para cezasını vermeyenler hakkında en büyük mülkiye memurları tarafından Cumhuriyet müddeiumumiliğine yazılacak müzekkere üzerine sulh mahkemelerince, ceza görenlerin cezaları kendileri celbedilmeksizin, her bir lira için bir gün hapsedilmesine karar verilir.

Hapis müddeti bir ayı geçemez ve bu kararlar temyize tâbi değildir.

Hapsin infazında Türk ceza kanununun 19 uncu maddesi hükmü tatbik olunur.

MADDE 8 — Hükümetin teklifi aynen

MADDE 9 — Hükümetin teklifi aynen

MADDE 10 — Hükümetin teklifi aynen

